

Europeisk rymdpolitik - Preliminära inslag

Näringsdepartementet

2005-07-07

Dokumentbeteckning

KOM(2005) 208 slutlig

Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet - Europeisk rymdpolitik - Preliminära inslag

Sammanfattning

Meddelandet behandlar de preliminära inslagen i en utvecklad europeisk rymdpolitik. Fokus ligger på de strategiska målen, ansvarsfördelningen mellan EU, ESA och medlemsstaterna, politikens prioriteringar och kostnader samt principer för genomförandet.

Meddelandet kommer att vidareutvecklas utifrån de riktlinjer som antogs av respektive EU:s och ESA:s ministerråd efter det andra gemensamma "rymdrådet" som hölls den 7 juni 2005. Ett mer konkret förslag till en europeisk rymdpolitik inklusive handlingsprogram skall tas fram gemensamt mellan EU och ESA inför det tredje mötet i "rymdrådet". Detta möte är planerat till november 2005.

1 Förslaget

1.1 Innehåll

Meddelandet refererar inledningsvis till de riktlinjer som antogs av EU:s respektive ESA:s ministerråd efter ett gemensamt "rymdråd" den 25 november 2004. ("Rymdrådet" och dess verksamhet är definierat i ett

ramavtal mellan Europeiska gemenskapen och Europeiska rymdorganet, ESA.) Enligt riktlinjerna beslutades att det andra mötet i ”rymdrådet” skulle:

”erkänna och identifiera prioriteringar för det europeiska ramprogrammet, inklusive beräkning av tänkbara kostnader,

fastställa roller och ansvar för EU, ESA och andra intressenter i det europeiska rymdprogrammet såväl som relevanta finansieringskällor,

fastställa principer för industripolitik och principer för finansiering i samband med genomförandet av det europeiska rymdprogrammet”.

Meddelandet ”Europeisk rymdpolitik – Preliminära inslag” är framtaget av EU:s och ESA:s gemensamma sekretariat på grundval av dessa riktlinjer. Dokumentet kommer att vidareutvecklas utifrån de riktlinjer som antogs av respektive råd efter det andra gemensamma ”rymdrådet” som hölls den 7 juni 2005. Ett mer konkret förslag till en europeisk rymdpolitik inklusive handlingsprogram skall tas fram inför det tredje mötet i ”rymdrådet”. Detta möte är planerat till november 2005.

Den europeiska rymdpolitiken kommer att bestå av en strategi med fastställda mål, roller och ansvarsområden för de centrala aktörerna, ett europeiskt rymdprogram med fastställda prioriteringar samt ett antal principer för genomförandet.

Meddelandet redovisar de preliminära inslagen i en kommande europeisk rymdpolitik utifrån beståndsdelarna strategi, roller och ansvarsområden, prioriteringar och kostnader samt genomförande.

När det gäller strategi konstateras att rymdverksamheten har strategisk betydelse genom sitt bidrag till den europeiska integrationen. Rymdverksamheten framhålls som ett politiskt verktyg för unionen, medlemsstaterna och medborgarna i fråga om strategiskt inflytande, forskningsframsteg, ekonomisk tillväxt i kunskapsekonomin samt som en nyckelfaktor för gemenskapspolitiska områden såsom transport, jordbruk, miljö och säkerhet. Rymdsektorn beskrivs som en strategisk industrisektor för tillväxt och sysselsättning, och att den därför ingår därför i tillväxt- och sysselsättningsstrategin. Vidare framhålls verksamhetens betydelse utifrån ”det globala äventyr” och den utmaning det innebär för Europa. Mer konkret behandlas kapacitetsfrågan där det konstateras att EU behöver garanterad tillgång till utveckling, uppskjutning och drift av rymdresurser, vilket kan åstadkommas genom en kombination av egen kapacitet, internationella partnerskap och marknadens investeringar. När det gäller säkerhet behandlas behovet av rymdbaserade lägesbilder och reaktionsförmåga (”space-based situation awareness and reaction capability”). Meddelandet refererar till tidigare beslut i Europeiska unionens råd som innebär att konstaterade och

godkända krav för den europeiska säkerhets-, och försvarspolitiken bör beaktas i den europeiska rymdpolitiken.

2004/05:FPM77

Avsnittet om rollfördelningen beskriver främst EU:s och ESA:s respektive roller. För att uppnå komplementaritet mellan organisationerna föreslås en arbetsfördelning. EU föreslås ha följande roller:

fastställa prioriteringar och krav för rymdbaserade system,

mobilisera en samlad politisk vilja samt samordna efterfrågan från användarna,

säkerställa tillgänglighet och kontinuitet i de tjänster som stödjer EU:s politik,

säkerställa att rymdbaserade system integreras med markbaserade system i samband med utveckling av användartjänster,

skapa optimala rättsliga ramar som stödjer innovation,

främja samordning mellan europeiska samarbetspartner i det internationella samarbetet.

ESA föreslås ha följande uppgifter:

stöd till tekniska specifikationer för rymdsegmentet i rymdtillämpningsprogrammen, med särskild hänsyn till EU:s krav,

utveckling och tillämpning av rymdteknik, särskilt avseende tillträde till rymden, vetenskap och utforskning,

bedriva excellent vetenskaplig forskning i, om och från rymden,

rådgivning till EU om krav som rör rymdsegmentet för att stödja tjänsternas tillgänglighet och kontinuitet,

internationellt samarbete inom ramen för ESA-ledda program.

Den privata sektorns parter kommer också att beaktas vid utformandet av det europeiska rymdprogrammet. Man kommer särskilt att undersöka möjligheten att inrätta offentliga-privata partnerskap för riskdelning.

Prioriteringarna i det europeiska rymdprogrammet skall fastställas på grundval av de två huvudsakliga målen utnyttjande respektive utforskning av rymden. Eftersom EU:s intressen främst styrs av rymdverksamhetens möjligheter att bidra till att uppnå unionens mål, kommer EU:s verksamhet att vara inriktad på tillämpningar. I första hand gäller det projekten Galileo för satellitnavigering och GMES för jordobservation (Global Monitoring för

Environment and Security). ESA å sin sida kommer att fokusera på utforskning av rymden och på grundläggande verktyg som ligger till grund för både utnyttjande och utforskning av rymden. ESA:s prioriteringar är tillträde till rymden, vetenskaplig och teknisk spetskompetens för forskning om rymden och om jorden från rymden samt utveckling av rymdteknik för att bibehålla en konkurrenskraftig rymdindustri. Kostnaderna för programmet kommer att omfattas av ESA:s, EU:s och medlemsstaternas normala budgetförfaranden.

Avsnittet om genomförande behandlar industripolitik, internationellt samarbete, instrument, förvaltning av EU-program samt rättsliga och institutionella ramar.

Det konstateras att rymdsektorn drivs av offentliga investeringar på alla håll i världen, inte bara avseende FoU- och infrastrukturinvesteringar, utan även när det gäller utnyttjandet och regleringen av sektorn. Den privata marknaden är aktiv främst när det gäller tjänster för telekommunikation, navigering och jordobservation samt, i begränsad utsträckning, uppskjutningstjänster. Rymdsektorn har högkvalificerad arbetskraft, vilket är en viktig faktor för en kunskapsbaserad ekonomi. Sektorn kännetecknas av ett begränsat antal leverantörer och den industriella verksamheten kännetecknas av stora teknologiska risker och långa investeringscykler. Meddelandet beskriver balansen mellan att å ena sidan upprätthålla staternas investeringsvilja i kraft av att investeringarna kommer det egna landets industri tillgodo i form av utvecklingsuppdrag och därmed vidmakthållande av industriell kapacitet och kompetens, å andra sidan att systemet måste främja en fungerande konkurrens och god produktivitetsutveckling inom industrin.

EU:s industripolitik föreslås bestå av reglering och standardisering, en kostnadseffektiv upphandlingspolitik, åtgärder för att förbättra de internationella marknaderna samt beaktande av såväl civila som säkerhetsrelaterade tillämpningar.

Vad gäller det internationella samarbetet så bedrivs det normalt utifrån gemensamma intressen utan överföring av medel. Det konstateras att EU som en del av en bred politisk strategi ytterligare bör bygga upp sitt partnerskap med Ryssland, vidareutveckla samarbetet med USA, inleda eller utvidga samarbetet med snabbt framväxande rymdmakter samt stärka EU:s roll inom internationella rymdrelaterade organisationer och initiativ.

Den europeiska rymdpolitiken har antal finansieringskällor eller instrument. Den största finansieringskällan är ESA:s obligatoriska vetenskapliga och frivilliga tillämpade program där medlemsstaterna själva väljer om och i vilken utsträckning de vill delta (gäller dock inte bidragen till de obligatoriska programmen som fastställs utifrån respektive medlemsstats BNI-andel). Galileo-projektet bygger på offentliga-privata partnerskap där den offentliga finansieringen via EU sker genom en budgetpost inom ramen för politiken för transeuropeiska nät och via EU:s ramprogram för forskning och utveckling. Ramprogrammet förväntas också bli en viktig finansieringskälla för bland annat GMES-projektet. Det anges att detta projekt måste utvecklas bland annat genom en betydande ökning av de medel som anslås årligen.

För att uppnå målen för den europeiska rymdpolitiken kommer man att vidta genomförandeåtgärder och anta lämpliga rättsakter i syfte att införa nödvändiga bestämmelser. En uttömmande bedömning behöver göras av ett antal scenarier för de rättsliga ramarnas utveckling.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet innehåller inte förslag med direkta effekter på svenska regler. Däremot kan ESA:s och därmed Sveriges roll komma att påverkas i samband med att EU:s roll som användare i rymdpolitiken utvecklas.

Sverige är medlem i det mellanstatliga Europeiska rymdorganet ESA som utgör exekutivt rymdorgan för medlemsstaterna. I ESA:s konvention (konventionen angående upprättande av ett europeiskt rymdorgan, Paris 30 maj 1975, publicerad i SÖ 1976:53) framgår att organisationen har som ändamål att för uteslutande fredliga ändamål tillhandahålla och främja samarbete mellan Europas stater inom rymdforskning, teknologikutveckling och rymdtillämpningar. Därutöver fastställer konventionen att ESA:s roll är att utarbeta och genomföra en långsiktig europeisk rymdpolitik.

Sverige är part i rymdfördraget (publicerad i SÖ 1967:7), räddningsavtalet (publicerad i SÖ 1969:37), skadeståndskonventionen (publicerad i SÖ 1976:35) och registreringskonventionen (publicerad i SÖ 1976:43). Den svenska rymdlagstiftningen utgörs av två författningar för genomförande av dessa folkrättsligt bindande konventionsåtaganden. Författningarna är lag (1982:963) om rymdverksamhet och förordning (1982:1069) om rymdverksamhet, med regler om svensk jurisdiktion över rymdverksamhet, tillstånd för icke-statlig rymdverksamhet, skadeståndsansvar, tillsyn över rymdverksamhet samt registrering av föremål för vilka Sverige är att anse som utsändande stat.

Meddelandet innehåller förslag som innebär konsekvenser för EU-budgeten., men det anges explicit att meddelandet inte föregriper resultatet av pågående diskussioner om EU:s budgetplan.

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Sverige välkomnar en stärkt europeisk rymdpolitik som bygger på de framgångar som ESA och dess medlemsstater bidragit och bidrar till. Sverige delar uppfattningen att rymdsektorn spelar en viktig roll för Europas fortsatta utveckling som en kunskapsbaserad och konkurrenskraftig ekonomi.

Sverige välkomnar att samarbetet mellan ESA och EU utvecklas väl på grundval av ramavtalet mellan organisationerna. Ett starkare fokus på användarnas behov är en nyckel till framgång för den europeiska rymdpolitiken. Det är avgörande att de två gemensamma projekten Galileo och GMES genomförs framgångsrikt.

Sverige välkomnar att EU stärker sin förmåga att utnyttja rymden och rymdbaserad teknologi för de behov som finns inom EU:s olika politikområden, under förutsättning att verksamheten inte innebär en ökning av EU:s totala budget. För att allokera ytterligare medel till rymdverksamhet krävs omprioritering inom EU-budgeten.

Det är viktigt att en utvecklad europeisk rymdpolitik tar hänsyn till såväl behovet av innovationsdrivande konkurrens som upprätthållandet av industriell kapacitet och kompetens. Det är viktigt att EU:s delansvar för finansieringen av europeisk rymdverksamhet för sina syften inte leder till att medlemsstaterna minskar sina satsningar i ESA.

Sverige anser att ESA i kraft av sin kompetens bör ha en fortsatt stark roll i den gemensamma europeiska rymdverksamheten. ESA:s framtida roll måste övervägas mot bakgrund av resultaten av det pågående samarbetet med EU.

Sverige välkomnar att utvecklingen av den europeiska rymdpolitiken sker i nära samverkan med EU:s och ESA:s medlemsstater.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

2004/05:FPM77

Meddelandet har ej diskuterats i rådet. En bred enighet finns dock kring de riktlinjer som antogs av ESA:s respektive EU:s ministerråd efter det gemensamma "rymdrådet" den 7 juni 2005. Riktlinjerna anger inriktningen på det fortsatta arbetet med den europeiska rymdpolitiken.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

-

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har ej remitterats.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Meddelandet "Europeisk rymdpolitik – Preliminära inslag" är framtaget av EU:s och ESA:s gemensamma sekretariat på grundval av de riktlinjer som antogs efter det första mötet i det gemensamma "rymdrådet". Dokumentet kommer att vidareutvecklas utifrån de riktlinjer som antogs vid det andra "rymdrådet" som hölls den 7 juni 2005. Ett mer konkret förslag till en europeisk rymdpolitik inklusive handlingsprogram skall tas fram inför det tredje mötet i det gemensamma "rymdrådet". Detta möte är planerat till november 2005.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

-

3.3 Fackuttryck/termer

-